

از آموزش تا اجرا و ارائه

ناهد محمد ابراهیمی

کارشناس ارشد پژوهش هنر

اشاره

هنر، در طی تاریخ، همواره انسان را همراهی کرده و زندگی را برای او شیرین تر و روان تر ساخته است؛ چرا که فرهنگ یک جامعه وابسته به هنر و هنرمند و آثار هنری است. در بیشتر جوامع، هر زمان که هنر و هنرمند از طرف مسئولین مورد توجه و پشتیبانی قرار گرفته‌اند جامعه از نظر اقتصادی، اجتماعی و ارزش‌ها ترقی کرده و از مشکلات اجتماعی آن کاسته شده است و برعکس، هر زمان که مورد بی‌مهری و بی‌توجهی واقع شده‌اند؛ پیامدی جز پایین آمدن سطح آگاهی و اخلاقی آن جامعه نداشته است.

معلم پژوهنده، به‌عنوان دبیر هنر، کسی است که این بی‌توجهی به هنر و کم‌ارزش دانستن آن را در محیط زندگی و به‌خصوص در فضای کاری و تدریس درک می‌کند و سعی در حل این مشکل دارد. وی کار هنر را فقط در محدوده کلاس و یک تمرین کلاسی پایان نمی‌دهد بلکه با راهنمایی او در زمان و مکانی فراتر از کلاس و حتی خارج از مدرسه ادامه می‌یابد و در نهایت تمرین کلاسی به اجرای نهایی و ارائه اثر می‌انجامد. هدف از این پژوهش ایجاد فرصت برای معرفی هرچه بهتر یکی از رشته‌های هنری و زمینه‌سازی برای آگاهی و جلب دانش‌آموزان علاقه‌مند به هنر است. این پژوهش در راستای چاپ کتابی به نام «دختری که عاشق ماه شد» انجام شده است که نتیجه آموزش فصل تصویرسازی توسط معلم پژوهنده و کار دانش‌آموزان پایه هشتم، فاطمه دهقانی‌زاده و فاطمه‌السادات رسولی از آموزشگاه نفیسه، دوره اول متوسطه، شهرستان مهریز در استان یزد می‌باشد. کتاب در قطع خستی با موضوع داستان‌های تخیلی، برای گروه سنی ب و ج، چاپ شده و تصویرسازی آن کتاب در کلاس با تکنیک مدارنگی انجام گرفته است.

کلیدواژه‌ها: تصویرسازی، تصویرگر، هنر تصویری، هنرهای تجسمی

به نام گدای
مهربان

پایان

اهمیت موضوع پژوهش

معمولاً برای بسیاری از دانش‌آموزان دوره اول دبیرستان و به‌خصوص والدین آن‌ها، درس هنر چندان اهمیتی ندارد در حدی که می‌توان در ساعت هنر به جای هنر دروس دیگری چون ریاضی و علوم و ... تدریس کرد. در حالی که دوره اول دبیرستان زمان انتخاب رشته است و دوره‌ای سرنویشت‌ساز. چه‌بسا در این دوره دانش‌آموزی با کسب آگاهی از هنر و رشته‌های هنری و شناخت استعداد خود در این رشته، تصمیم بگیرد در یکی از رشته‌های هنری ادامه تحصیل دهد و موفق شود. در این مقطع دبیر هنر مواجه است با انجام ندادن و یا سرسری انجام دادن کار هنری از سوی دانش‌آموز.

در این بررسی که معلم پژوهنده انجام داده است و به‌صورت سؤال و جواب با دانش‌آموز بوده دانش‌آموز می‌گوید: «خانم! درس هنر را جدی نگیرید. کارایی این رشته محدود است. ما با ادامه تحصیل در این رشته نمی‌توانیم شغل خوبی پیدا کنیم. ما البته به هنر علاقه داریم ولی برای انجام آن وقت لازم را نداریم؛ به دلیل کلاس‌های تقویتی درس‌های ریاضی و علوم و ... در بعدازظهرها و امتحانات که به‌طور مرتب در طول هفته برگزار می‌شود. والدین هم، با رفتن ما به هنرستان مخالفت می‌کنند.»

همه این حرف‌ها ناشی از این است که دانش‌آموزان و خانواده‌ها از رشته‌ها و شغل‌های هنری اطلاع کمی دارند و نیز عدم اطمینان از اینکه فرزندانشان با ادامه تحصیل در این رشته بتوانند شغلی پیدا کنند و مهم‌تر از همه ارجحیت دادن رشته‌های دیگر بر رشته هنر از سوی آموزش و پرورش که این تفکر در کل جامعه عمومیت دارد.

پیشینه تحقیق

«حضور نسل‌های مختلف و فرهنگ‌های متفاوت»، مصاحبه شونده: شریف خدایی، مجید؛ مجله نمایش، بهمن و اسفند ۱۳۸۰ - شماره ۴۸ و ۴۹.

در این نوشتار چنین آمده است: شما تصور نمی‌کنید در حال حاضر به جایی رسیده‌ایم که غیر از حرفه‌ای‌ها و مشاغل صنفی که شما از آن نام برده‌اید باید به فکر تربیت وسیع‌تر اجتماعی مردم نیز باشیم؟ یعنی شروع کنیم به انجام پروژه‌هایی با کمک و هماهنگی آموزش و پرورش که بتوانیم از همان دوران کودکی بچه‌ها را با تئاتر آشنا کنیم؛ نه اینکه فقط کارگردان و هنرپیشه تربیت کنیم بلکه به آن‌ها آموزش داده شود که بفهمند این بخش فرهنگی چه مفهومی دارد و چه تأثیراتی می‌تواند داشته باشد.

وجه مشترک پژوهش ما با این سخن در این است که تأکید بر آشنایی دانش‌آموز با شغل‌های هنری و تربیت آن‌ها از مدرسه دارد. این مقاله از هنر تئاتر و همچنین از تأثیر و مفهوم هنر می‌گوید.

مقاله «نگاهی به کتاب تصویرسازان هزار و یک شب» نویسنده: مارزلف، اولریش؛ مترجم: مهاجر، شهرزاد؛ بهار و تابستان ۱۳۹۳ - شماره ۱ و ۲ (۸ صفحه - از ۱۷۷ تا ۱۸۴).

در این مقاله از تأثیر بصری شگرفی که هزار و یک شب بر غربی‌ها گذاشته است می‌گویید، به این مضمون که خیلی زود بسیاری از تصویرسازان اروپایی را به مصورسازی این اثر ترغیب کرد. بدین ترتیب حتی می‌توان گفت که به واسطه وجود این تصاویر، ادراک و انگاره‌هایی عمیق از خیالات هزار و یک شبی در فرهنگ غرب ساخته شد. حتی خارج از دنیای کتاب‌های مصور، برخی از نقاشان مدرنیست قرن بیستم، مثل مارک شاگال، نقاشی‌های مستقلی با مضامین داستان‌های هزار و یک شب آفریدند.

وجه مشترک پژوهش ما با این مقاله آن است که انگاره‌ها از قوه تخیل تصویرگر (دانش‌آموز) آفریده می‌شوند.

«شناخت تصویرسازی کتاب براساس رابطه میان متن و تصویر» نوشته: اقبالی، پرویز؛ رجبی، محمدعلی؛ مجله نگره، بهار ۱۳۹۵، شماره ۳۷ علمی پژوهشی ۱۳، صفحه ۱۰۳ تا ۱۲۵.

رابطه میان «تصویر ادبی» و «تصویر تجسمی» براساس «معنا» مسئله اصلی این تحقیق است. انگیزه‌های تصویرپردازی در کتاب‌های داستانی نیازمند تعریف «خیال» در متن و تصویر است. در اینجا خیال به معنی تصویر است. تصویرگر بر آن است که صورت معمول واقعیت را بشکافد و با رفتن به طرف شکل‌های تمثیلی و فرم‌های تجریدی براساس متن، معنای پنهان در داستان را آشکار سازد. در این رابطه نوع وابستگی تصویرسازی به لحن تصویری حاکم بر متن می‌تواند بیان‌کننده قابلیت بیانی تصویر در نشان دادن معنا باشد و از طرف دیگر پر کردن فضاهای خالی متن از تصویر راه دیگری است که تصویرساز در کتاب‌های داستانی در پیش می‌گیرد.

ارتباط پژوهش حاضر با مقاله فوق‌الذکر در ارتباط متن و تصویر و قابلیت بیانی تصویر در نشان دادن معناست.

مقاله دیگر با موضوع تصویرگری «راز و رمزهای تصویرگری کتاب کودک» نویسنده: انواری، آرزو؛ مجله: کتاب ماه کودک و نوجوان» مرداد ۱۳۸۲ - شماره ۷۰ (۲ صفحه - از ۹۸ تا ۹۹).

در این مقاله به هماهنگی متن و تصویر (ارتباط تصویرگر با شاعر و نویسنده)، رشد تخیل در سال‌های نخستین عمر انسان، نقش تصویر در آموزش کودکان، ویژگی‌های کتاب‌های مصور کودکان، مراحل تصویر کردن کتاب‌های کودکان و تأثیر سبک‌های نقاشی در تصویرگری کتاب‌های کودکان و ابزارها و شیوه‌های تصویرگران کتاب کودک پرداخته شده است.

در پژوهش حاضر هم مانند مقاله فوق به هماهنگی متن و تصویر، رشد تخیل، مراحل تصویر کردن و ابزار و شیوه تصویرگری کتاب کودک توجه شده است.

«بررسی تصویرسازی کتاب‌های مذهبی کودکان» اسلام‌نژاد، محرم؛ مجله: کتاب ماه هنر» خرداد و تیر ۱۳۸۶ - شماره ۱۰۵ و ۱۰۶ (۸ صفحه - از ۷۰ تا ۷۷).

مقاله‌ای است که به تصویرسازی موضوعات مذهبی پرداخته است. تصویرسازی برای موضوع‌ها و نوشته‌های مذهبی، در حوزه کودکان، یکی از مهم‌ترین ابزارهای تربیت مذهبی است. در تصویرسازی موضوع‌های مذهبی، پاره‌ای از مسائل، از جمله توجه به شأن موضوع و همچنین حفظ احترام پیامبران، ائمه اطهار(ع) و سایر افراد مقدس از نظر شرع، ضروری است که مورد نظر تصویرگر قرار گیرد. در مواجه شدن با این‌گونه موضوع‌ها، تصویرساز می‌تواند از نمادهای موجود در مذهب و فرهنگ، از جمله نمادهای تصویری، نمادهای رنگی و ... هوشمندانه بهره گیرد و تصاویری

تصویرگر بر آن است که صورت معمول واقعیت را بشکافد و با رفتن به طرف شکل‌های تمثیلی و فرم‌های تجریدی براساس متن، معنای پنهان در داستان را آشکار سازد

متناسب با موضوع ارائه دهد. برای طراحی چهره و اندام یاران پیامبران و ائمه(ع)، تصاویر باید دارای جذابیت بصری باشند تا در کودکان نسبت به این اولیای خدا ایجاد علاقه نمایند و از طرفی با اطلاعات دقیق تاریخی، جغرافیایی، نوع پوشاک منطقه و ... در مقطع زمانی مربوطه، مطابق باشند. تصویرساز در برخورد با مسائل مجرد و بنیادی دین می‌تواند از نقوش تزئینی و تذهیب بهره‌گیری نماید.

اصطلاحات کلیدی

تصویرسازی: گونه‌ای هنر تصویری توضیح‌دهنده و وصف‌کننده

تصویرگر: کسی که تصویرسازی می‌کند.

هنرهای تجسمی: هنرهای دیداری، هنرهای مبتنی بر طرح که اساساً حس بینایی را مخاطب قرار می‌دهند.

هنر تصویری: هنری که تجسم شکل ظاهری است و حرکت اجسام و اندامها را بازنمایی می‌کند.

جایگاه پژوهش

گرایش زیاد دانش‌آموزان به رشته‌های ریاضی و تجربی، به قصد داشتن شغل پردرآمد مهندسی و پزشکی، انبوهی از فارغ‌التحصیلان بیکار را در پی داشته است. تازه مشکل به اینجا ختم نمی‌شود؛ چرا که تعدادی از شاغلین همین حرفه‌ها هم علاقه و استعداد لازم را در این رشته‌ها ندارند که تبعاتی بدتر از بیکاری برای جامعه به دنبال دارد. معلم پژوهنده با درک این مشکل در پی آن است که با آموزش هنر و آشنا کردن دانش‌آموزان با رشته‌های هنری و کاربرد آن‌ها در حد امکان علاقه‌مندان و دانش‌آموزان مستعد را به رشته‌های هنری سوق دهد؛ از جمله با توجه دادن آن‌ها به این نکته که فارغ‌التحصیلان رشته‌های هنری می‌توانند به‌طور شخصی کسب درآمد کنند. این پژوهش که بر روی دانش‌آموزان دختر انجام شده می‌گوید حتی اگر دانش‌آموز تمایل به داشتن شغلی نداشته باشد، هر کار هنری مهارتی است که او می‌تواند در زندگی آینده خود از آن استفاده کند و لذت ببرد، که به قول سعدی «هنر چشمه زاینده است و دولت پاینده و گر هنرمند از دولت بیفتد غم نباشد که هنر در نفس خود دولت است».

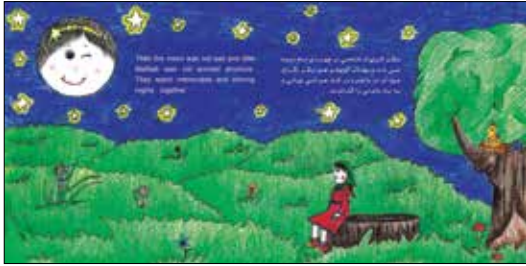
اهداف پژوهش

- چشاندن لذت هنر با ارائه اثر هنری؛
- آموزش اثربخش برای معرفی یکی از شاخه‌ها و رشته‌های هنری به دانش‌آموزان؛
- زمینه‌سازی برای آگاهی و جلب دانش‌آموزان مستعد و علاقه‌مند به رشته هنر؛
- بهبود مهارت‌ها و توانایی‌های دانش‌آموزان در قالب کار گروهی.

روش جمع‌آوری داده‌ها

یکی از فصل‌های آموزشی هنر، که دانش‌آموزان در شروع نمی‌دانند چگونه باید کار کنند و

معلم پژوهنده
در پی آن است
که با آموزش هنر
و آشنا کردن
دانش‌آموزان با
رشته‌های هنری
و کاربرد آن‌ها
در حد امکان
علاقه‌مندان و
دانش‌آموزان
مستعد را به
رشته‌های هنری
سوق دهد

برایشان بسیار سخت و دشوار است، تصویرسازی است. تصویرسازی هنری است که پایه آن نقاشی است و دانش آموز باید علاوه بر دانستن تکنیک‌های هنری، طراح و نقاش خوبی نیز باشد و همچنین از قدرت تخیل و خلاقیت بالایی هم برخوردار باشد.

برای من، به‌عنوان معلم پژوهنده، تدریس به دانش‌آموزانی که در طراحی و نقاشی ضعیف باشند بسیار سخت است و با مشکل زیادی روبه‌رو می‌شوم. با بررسی‌هایی که کرده‌ام عوامل این ضعف آن‌ها را نداشتن معلم تخصصی هنر در دوره ابتدایی و دبیرستان (دوره اول) و اهمیت ندادن به درس فرهنگ و هنر به‌عنوان یک واحد درسی می‌دانم. هرچند درس فرهنگ و هنر درسی است عملی و اجرایی و آزمون شفاهی و کتبی ندارد ولی دانش‌آموزان برای اجرای عملی هنر باید مطالبی را آموزش ببینند و آگاهی کسب کنند که این امر، با نداشتن دبیر تخصصی و آگاه و انجام کار هنری در رابطه با موضوع آموزش، برای آن‌ها بسیار سخت و حتی عذاب‌آور خواهد بود. من متوجه شده‌ام که وقتی دانش‌آموز نمی‌تواند کار هنری را که از او خواسته شده انجام دهد دچار استرس و ترس و انزجار از هنر می‌شود و کارش را انجام نمی‌دهد. حتی تعدادی از دانش‌آموزان چون کار خود را در مقایسه با دوستانشان ضعیف می‌بینند اثر خود را از دید آن‌ها پنهان می‌کنند.

مراحل اجرای تصویرسازی از ایده، اجرا و ارائه

تصویرسازی

«مصورسازی» یا تصویرگری به گونه‌ای از هنر تصویری توضیح‌دهنده و وصف‌کننده اطلاق می‌شود. تصویرگر غالباً به تجسم و ارائه موضوعی می‌پردازد که با زبان نوشتاری یا گفتاری نیز قابل بیان است. همین نکته، عمده‌ترین وجه تمایز یک تصویرگر از یک نقاش است. ممکن است هدف کلی تصویرگر قابل فهم کردن یا جذاب نمودن موضوعی از یک متن باشد (پاکباز، رویین، ۱۳۸۹). مصورسازی سابقه‌ای بسیار قدیم دارد. در روزگاران گذشته، وظیفه اغلب نقاشان در خاور زمین و اروپا ساختن تصویرهایی برای نسخه‌های خطی (ادبی، دینی، تاریخی، علمی و غیره) بود (همان). تصویرسازی یا تصویرگری، که یکی از زیرشاخه‌های هنرهای تجسمی است، به نوعی از اثر خلاقانه تصویری گفته می‌شود که القاکننده تجسمی یک مفهوم یا روایت با فرم بصری است. این مفهوم و روایت می‌تواند داستان، شعر یا مقاله‌ای در روزنامه و کتاب و حتی تبلیغات تجاری، سرگرمی‌ها و اشکال و فرم‌های روی کالاها و لباس‌ها باشد. به بیان دیگر نوعی نقاشی روایی است که همراه یا بدون متن کاربرد دارد و می‌تواند دنباله‌دار یا تک‌فریم باشد. (www.asemoon.com)

به زبان ساده می‌توان گفت «کار تصویرگر عبارت است از تجسم بصری یک موضوع، مفهوم یا احساس، برای نمایش و درک بهتر آن». تصویرگری، از یک سو ارتباط نزدیک با ادبیات دارد و عناصر محتوایی خود را از ادبیات وام می‌گیرد و از سوی دیگر به نقاشی وابسته است و عناصر دیداری بیان خود را با وام گرفتن از نقاشی بیان می‌کند. در عین حال تصویرگری تفاوت‌هایی نیز با هنر نقاشی دارد؛ به این ترتیب که تصویرگری، متکی به متن یا متکی به کاربرد آن است، در حالی که نقاشی لزوماً چنین نیست. هرچند که نقاشی هم در مواردی برای کاربرد معینی خلق می‌شود. (<http://hamshahronline.ir>)

انگیزه‌های ایجاد تصویر در کتاب‌های داستانی نیازمند تعریف «خیال» در متن و تصویر است. در

وظیفه اغلب

نقاشان در

خاور زمین و

اروپا ساختن

تصویرهایی برای

نسخه‌های خطی

(ادبی، دینی،

تاریخی، علمی و

غیره) بود

اینجا خیال به معنی تصویر است. بنابراین هم تصویرسازی و هم متن نوشتاری در این گونه کتاب‌ها متأثر از تصویرند که در اصطلاح به آن‌ها «تصویر تجسمی» و «تصویر ادبی» می‌گویند. به‌طور کلی در کتاب‌های تصویری حلقه اتصال میان متن و تصویر همان خیال است که در پرورش داستان در ذهن کودک و بیان قابلیت‌های تصویری در آن نقش مهمی بر عهده دارد (اقبال، پرویز؛ رجبی، محمدعلی؛ ۱۳۹۵).

انواع تصویرگری

از انواع تصویرگری می‌توان، نقاشی‌های داخل کتاب‌های کودک و روی جلد کتاب‌های بزرگسال (و گاه داخلی برای متن - که در ایران، تصویرگری برای متن بزرگسال کمتر رایج است)، نقاشی‌های روی پوست‌های تبلیغاتی و اقلام تجاری، داستان‌های مصور (کمیک استریپ)، و طراحی‌ها و نقاشی‌های داخل مجلات و روزنامه‌ها را نام برد. (www.aseemooni.com)

تصویرگری ادبیات کودکان

کارکرد تصویرسازی برای کتاب‌های کودکان، کمک به درک مفاهیم موجود در نوشته‌های متن کتاب با زبان تصویر است. در این بین وظیفه هنرمند ایجاد جاذبه و القای هرچه مؤثرتر مفهوم متن برای تأثیرگذاری آن در ذهن کودک می‌باشد. در تصویرسازی کتاب‌های کودکان، با توجه به اینکه مخاطبان این کتاب‌ها حساس‌ترین قشر جامعه‌اند، تصویرگر باید به ویژگی‌های روحی و روانی گروه‌های سنی مختلف کودکان و همچنین به ویژگی‌های تصویرسازی برای هر گروه سنی، توجه کافی داشته باشد (اسلام‌نژاد، محرم، ۱۳۸۶).

کتاب‌های کودکان بدون تصویرگری معمولاً فاقد ارزش‌اند. تصویر به کودک کمک می‌کند تا بهتر و عمیق‌تر و با لذت بیشتری با متن ارتباط برقرار کند. گاهی تصویرگران روایت‌هایی را تصویر می‌کنند که متن آن‌ها پشت تصویرها پنهان است و در حقیقت نوشته‌های تصویر را همراهی نمی‌کند، اما کودکان می‌توانند با دنبال کردن تصویرها روند پیشرفت داستان را درک کنند و معنای آن را بفهمند و از آن لذت ببرند.

(www.aseemooni.com)

تصویرگران ادبیات کودکان می‌توانند خود نویسنده متن باشند یا متن دیگران را تصویر کنند. در تصویرگری ادبیات کودکان، از سبک‌ها و شیوه‌های گوناگون برای بازنمایی روایت‌های پنهان یا آشکار استفاده می‌شود. این سبک‌ها یا برگرفته از سبک‌های برجسته در تاریخ نقاشی است یا اینکه آفریده کوشش‌های خود تصویرگران است (همان).

سبک‌های آبرنگ با برجسته‌نمایی فیگورهای شخصیتی و استفاده از رنگ‌های تند و گرم یکی از روش‌های رایج در تصویرگری کتاب‌های کودکان است که سبب می‌شود کودکان را جذب کند. همچنین کلاژ تکنیک دیگری است که تصویرگران به فراوانی از آن بهره می‌برند (همان).

مراحل اجرا

پژوهش در دبیرستان دخترانه نفیسه (دوره اول، پایه هشتم) در شهرستان مهریز استان یزد، با

کارکرد

تصویرسازی

برای کتاب‌های

کودکان، کمک

به درک مفاهیم

موجود در

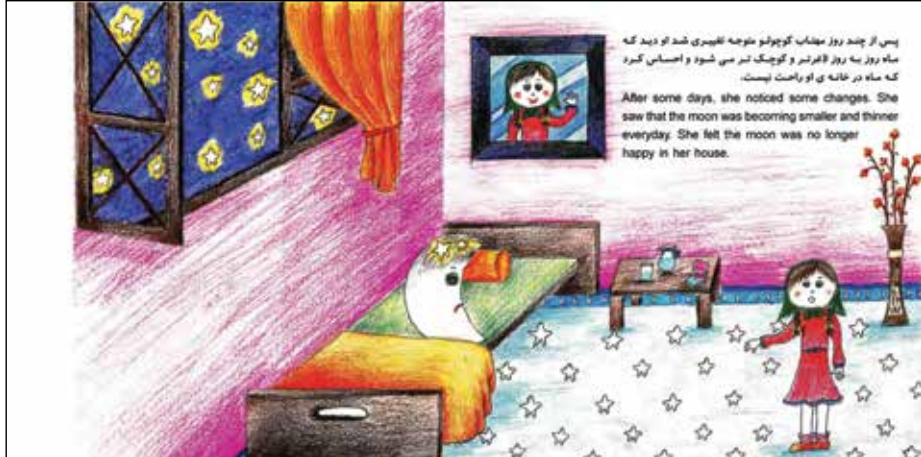
نوشته‌های متن

کتاب با زبان

تصویر است

برای فهم بهتر،
از دانش آموزان
خواستیم در
کتاب‌های درسی
(علوم، ریاضی،
دینی ...) خود
متن‌هایی را که
با تصویر همراه
است بیابند و
با دوستانشان،
با توجه به
آموزش‌هایی که
در هر جلسه به
آن‌ها داده شده،
در مورد آن
صحبت کنند

تعداد ۲۸ دانش‌آموز انجام شده است. کار اجرایی کتابی است حاصل کار گروهی دانش‌آموزان شامل داستان‌نویسی و تصویرسازی آن با نام «دختری که عاشق ماه شد». تصویرسازی، فصل دوم از بخش اول از زیرشاخه‌های هنرهای تجسمی کتاب فرهنگ و هنر پایه هشتم و شامل چهار درس است. در این فصل دانش‌آموزان با نکات مهم در تصویرگری آشنا می‌شوند، از جمله: مبانی هنرهای تجسمی به‌ویژه خط و انواع آن به‌عنوان مهم‌ترین عنصر تصویر، تأثیرگذاری انواع رنگ‌ها؛ رنگ‌های گرم و سرد و بیان احساس با استفاده از رنگ، انواع بافت و توانایی ایجاد آن، آشنایی با روش‌ها؛ ابزار و مواد و وسایل مختلف و استفاده از آن‌ها در تصویرسازی، خلق تصاویر تخیلی، جان‌بخشی و شخصیت‌بخشی به عناصر و روند تصویرسازی. در این پژوهش، آموزش این فصل به‌صورت سؤال و جواب با دانش‌آموزان و مشارکت آن‌ها در بحث، و نیز استفاده از اطلاعات آن‌ها و بارش فکری بوده است. در شروع آموزش، هنر تصویرسازی و تصویرگری برای دانش‌آموزان توضیح داده شد. از دیگر مباحث گفته شده جایگاه تصویرسازی، اهمیت آن، قدمت تصویرسازی در تاریخ هنر ایران و دیگر نکات لازم بود. دانش‌آموزان به‌صورت گروهی دسته‌بندی شدند و از آن‌ها خواسته شد متنی را به دلخواه انتخاب کنند؛ متن علمی، ادبی، طنز، قصه و ... که می‌توانست از کتاب‌های درسی خودشان و یا هر کتاب دیگری باشد و یا حتی اینکه متن را خودشان بنویسند. در مورد محتوای متن هم در کلاس صحبت شد که می‌تواند حاوی پیام‌های اخلاقی، بهداشتی، مذهبی و اجتماعی باشد، که در این مورد دانش‌آموزان خود پیشنهادهایی دادند. برای فهم بهتر، از دانش‌آموزان خواستیم در کتاب‌های درسی (علوم، ریاضی، دینی ...) خود متن‌هایی را که با تصویر همراه است بیابند و با دوستانشان، با توجه به آموزش‌هایی که در هر جلسه به آن‌ها داده شده، در مورد آن صحبت کنند. به‌عنوان مثال: ارتباط بین متن و تصویر، تصویر تخیلی است یا واقعی، بیانگری خط و رنگ و بافت و دیگر نکات قابل توجه. بعد از چند جلسه کار و اتمام فصل تصویرسازی، از بین گروه‌ها یک اثر انتخاب شد؛ کاری که به نظر معلم پژوهنده می‌توانست به‌صورت کتاب چاپ شود. با مشورت با مدیر مدرسه و راهنمایی خانم فرازمند و آقای آرای، کارشناسان فرهنگی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، و تشویق آن‌ها بیشتر مصمم به چاپ کتاب شدم. کار اولیه، متن و تصویر نیاز به اصلاح داشت و در طول سال تحصیلی وقت لازم برای اجرای دوباره نبود، به همین دلیل قرار بر این شد که بعد از تعطیلی مدارس در تابستان با دانش‌آموزان در ارتباط باشم. در طول تابستان تصویرگری کتاب، بعد از دو تا سه بار کار مجدد به نتیجه مطلوب رسید. نمونه‌هایی از تصاویر در طول نوشتار آمده است. چاپ کتاب در تابستان سال بعد انجام شد. اکنون امید داریم که به پشتیبانی و حمایت آموزش و پرورش این کتاب در شمارگان بالا مجدداً چاپ شود و به دانش‌آموزان در مدارس دوره اول به‌خصوص پایه هشتم هدیه داده شود تا هدف از این پژوهش محقق گردد.

پس از چند روز مهاباد کوچک‌تر و نوجوه‌تر می‌شد و دید که ماه روز به روز لاغرتر و کوچک‌تر می‌شود و احساس کرد که ماه در خانه‌ی او راحت نیست.
 After some days, she noticed some changes. She saw that the moon was becoming smaller and thinner everyday. She felt the moon was no longer happy in her house.

ارزیابی از اجرای راه‌حل با گردآوری اطلاعات

بعد از دو جلسه آموزش و تمرین در تصویرسازی، من و دانش‌آموزانم به نتیجه خوبی رسیدیم. نتیجه‌ای که سبب دلخوشی دانش‌آموزان و ادامه کار و تغییر دید آن‌ها نسبت به هنر و البته باعث دلگرمی پژوهنده شد. دانش‌آموزان با خیال‌پردازی، توجه به محیط پیرامون خود و استفاده از مواد و ابزار غیرمتعارف که تاکنون در کار هنری از آن استفاده نکرده بودند، به چنان نتیجه لذت‌بخشی رسیدند که به گفته خودشان فکر نمی‌کردند بتوانند چنین اثری خلق کنند. گروه‌ها تکنیک‌های متفاوتی استفاده کرده بودند. بعضی جان‌بخشی به اشیاء، استفاده از مواد دورریختنی در تصویرسازی، استفاده از وسایل رنگ‌آمیزی مختلف و ... را تجربه کرده بودند. روش‌هایی که به نظر خودم در پیشرفت دانش‌آموزان مؤثر واقع شد عبارت بود از:

- تشویق

- دادن اعتماد به نفس

- نشان دادن نمونه‌هایی از کتاب‌های تصویرگری شده مثل کتاب قصه، متن‌های علمی، کتاب‌های

شعر و ... و معرفی تصویرساز کتاب

- دادن تحقیق به دانش‌آموزان با موضوع‌هایی از قبیل:

- معرفی یک هنرمند تصویرگر و نمونه آثارش؛

- تحقیق در مورد هنرمندان محله، منطقه و شهر خودشان و آشنا کردن دیگر دانش‌آموزان با آن‌ها؛

- هنر و مشاغل بومی منطقه خودشان؛

- معرفی دانش‌آموزان هنرمند، والدین و اعضای خانواده دانش‌آموزان همان کلاس که هنرمند

هستند و معرفی هنری آن‌ها؛

- برگزاری نمایشگاه از آثار دانش‌آموزان.

نتیجه‌گیری

✓ دانش‌آموزان به‌طور ملموس با کاربرد و کارایی هنر و با مشاغل هنری آشنا شدند.

✓ به اهمیت هنر و لزوم آن در زندگی پی بردند.

✓ رسیدن به کار نهایی، لذتی وصف‌ناشدنی و ماندگار برای دانش‌آموزان به همراه داشت.

✓ دانش‌آموزان به این مهم پی بردند که تصویرسازی راهی است برای تقویت مهارت اندیشیدن، بیدار کردن و تقویت نمودن قوه تخیل، هم برای تصویرگر و هم برای کسی که تصویر را می‌بیند. تصویر به خواننده کمک می‌کند حتی تصاویر ناکشیده را در ذهن خود به تصویر درآورد و به درک بهتری از متن برسد.

منابع

۱. پاکباز، روین؛ دایرةالمعارف هنر، تهران: فرهنگ معاصر، چاپ نهم، ۱۳۸۹.

۲. «شناخت تصویرسازی کتاب براساس رابطه میان متن و تصویر»، نوشته: اقبالی، پرویز؛ رحبی، محمدعلی؛ مجله نگر، بهار ۱۳۹۵، شماره ۳۷، علمی پژوهشی ۱۳.

3. www.aseemooni.com

4. http://hamshahrionline.ir

دانش‌آموزان با

خیال‌پردازی،

توجه به محیط

پیرامون خود و

استفاده از مواد و

ابزار غیرمتعارف

که تاکنون در

کار هنری از

آن استفاده

نکرده بودند،

به چنان نتیجه

لذت‌بخشی

رسیدند که به

گفته خودشان

فکر نمی‌کردند

بتوانند چنین

اثری خلق کنند